

Kotoutumisen edistämisestä annetun lain kokonaisuudistus

Mira Sinkkonen

9.11.2023

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Lakiuudistuksen tavoitteet

- Tavoitteena on vahvistaa maahanmuuttajien työllisyyttä, työllisyyttä tukevia valmiuksia, kielitaitoa ja osallisuutta yhteiskuntaan.
- Tavoitteena on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken.
- Tavoitteena on selkeyttää eri toimijoiden vastuita, päivittää kotoutumislakia vastaamaan viranomaistehtävien siirtojen aiheuttamiin muutostarpeisiin sekä vahvistaa monialaista yhteistyötä.
- Tavoitteena on vahvistaa työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttajien kotoutumista. Erityisesti maahanmuuttajanaisten kiinnittyminen yhteiskuntaan tukee lasten ja koko perheen hyvinvointia ja kotoutumista.

Yhteys työvoimapalvelu-uudistukseen

- Työttömien työnhakijoiden kotoutumisen edistäminen kytketään jatkossakin työvoimapalveluihin
- Työvoiman ulkopuolella olevien kotoutumisen edistäminen: Kuntien erilaisten tilanteiden huomioimiseksi palveluita voidaan järjestää kuntien yhteistyöhön perustuvilla malleilla.
- Työllisyysalueiden muodostamisessa kannattaa huomioida myös, miten työvoiman ulkopuolella olevien kotoutumispalvelut järjestetään. Voidaan järjestää myös samalla kokoonpanolla kuin työvoimapalvelut.
- Yhteistyö ja koordinointi eri viranomaisten välillä on keskeistä.

Ohjaus ja neuvonta

- Matalan kynnyksen ohjauksen ja neuvonnan saatavuuden vahvistaminen kaikille Suomeen muuttaneille maahanmuuton perusteesta, elämäntilanteesta tai maassa asutusta ajasta riippumatta.
- Lailla vahvistetaan tiedon lisääntymistä suomalaisen yhteiskunnan toiminnasta ja kaikkien kohderyhmien tavoittamista kotoutumista edistävään toimintaan ja tarkoituksenmukaisiin palveluihin.

Kotoutumisohjelma tehostaa siirtymää töihin tai koulutukseen

- Kunnan kotoutumisohjelma on kunnan järjestämä maahanmuuttajan maahanmuuton alkuvaiheen palvelukokonaisuus
- Kotoutumisohjelman palveluiden tavoitteena on edistää maahanmuuttajan kotoutumista, työllisyyttä tai yrittäjyyttä, osaamista ja työelämävalmiuksia, yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja tasa-arvon toteutumista, terveyttä ja hyvinvointia, arjen kansalaistaitoja sekä osallistumista järjestötoimintaan ja muuhun yhteiskunnalliseen toimintaan
- Voimassa olevassa kotoutumislaisissa säädetään kunnan suunnitteluasiakirjasta nimeltä kotouttamisohjelma. Tästä käsitteestä luovutaan, vaikka kunnan suunnittelusta säädettäisiinkin edelleen.

Työllistymistä ja osallisuutta tuetaan selkeillä palvelupoluilla

- Kotoutumislaisissa säädetään kotoutumisohjelman vähimmäissisällöistä (mm. osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi, kotoutumissuunnitelma, monikielinen yhteiskuntaorientaatio, kotoutumiskoulutus ja kielitestausta, muuta koulutusta ja palveluita, ohjausta ja neuvontaa)
- Kunta voi kehittää myös omia palveluitaan kotoutumisohjelman osaksi
- Kunnan kotoutumisohjelmassa tulee huomioida monialaisuus sekä yhteistyö järjestöjen ja työnantajien kanssa
- Yksilöllinen sisältö sovitaan tarkemmin maahanmuuttajan perusmuotoisessa tai monialaisessa kotoutumissuunnitelmassa.

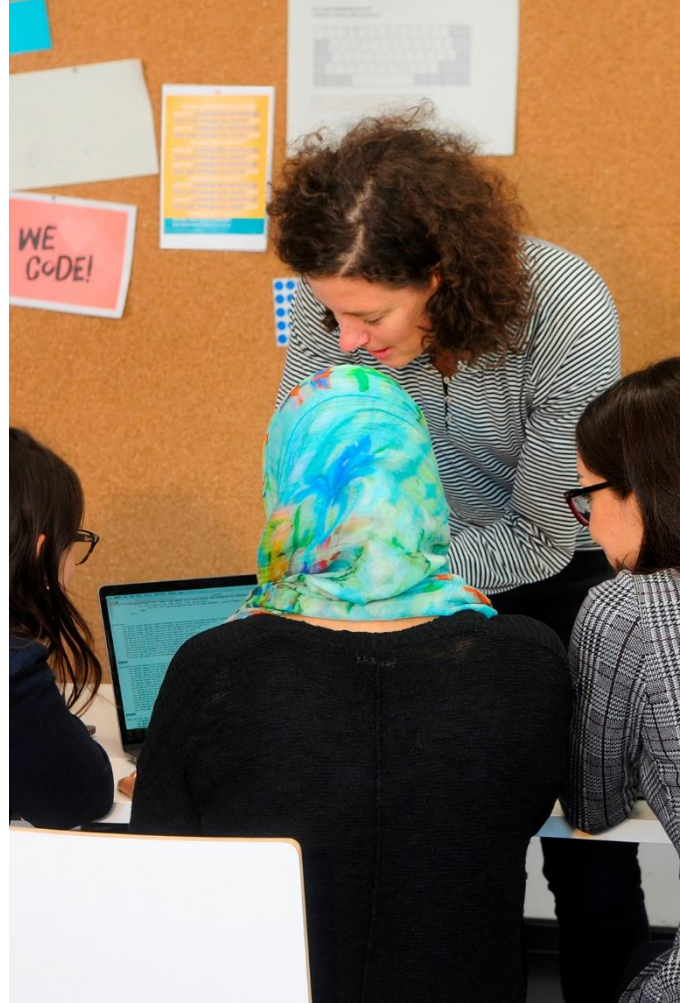
Yksilöllinen kotoutumissuunnitelma kotoutumisen tueksi

- Kotoutumissuunnitelman kesto on yksilöllinen. Pääsääntöisesti kesto on kuitenkin enintään kaksi vuotta.
 - Osalle voi riittää myös kahta vuotta lyhyempi aika, mutta mahdollistetaan myös pidempi kesto erityisten tarpeiden vuoksi. Kotoutumissuunnitelman keston jatkamisen edellytyksistä säädetään kotoutumislaisa.
 - Mikäli henkilö ei ole työllistynyt kotoutumissuunnitelman päättyessä, työllistymistä edistävistä jatkotoimista sovitaan työllistymissuunnitelmalla, kuten nykyisinkin.
- Tavoite on nopeuttaa kotoutumista ja työllistymistä.

Naisten kotoutumiseen kiinnitetään erityishuomiota

- Kotona lapsia hoitavien vanhempien ja muiden työelämän ulkopuolella olevien tavoittaminen on tärkeää, jotta heille voidaan tarjota palveluita kielitaidon ja muun osaamisen vahvistamiseen ja edistää suomalaisen yhteiskunnan tuntemusta.
- Lasten kotihoidon tuella mahdollista osallistua kotoutumissuunnitelman mukaisiin palveluihin osaaikaisesti. Kotoutumissuunnitelman enimmäiskesto voidaan pidentää sen johdosta.
- Säädetään tiedonsaantioikeuksista, jotta rekisteritietoja hyödyntäen voidaan tavoittaa ja ohjata henkilö kotoutumislain mukaisiin palveluihin.

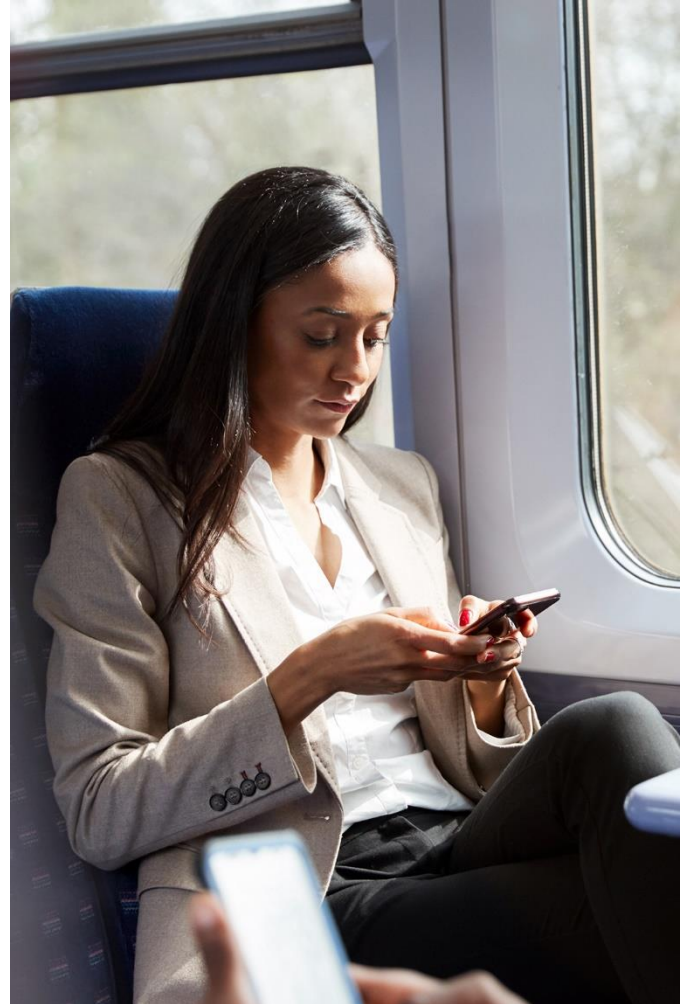
Koulutus ja omaehtoiset opinnot

- Työvoimapalvelu-uudistuksen myötä työvoimapalvelut siirtyvät kunnille, jolloin myös työvoimakoulutuksena järjestettävän kotoutumiskoulutuksen järjestäminen siirtyy kunnalle.
- Kotoutumislain nojalla on mahdollista tukea omaehtoisia opintoja työttömyysetuudella laissa säädetyin edellytyksin. Muutetaan näitä edellytyksiä, jotta maahanmuuttajien mahdollisuudet kehittää osaamistaan eivät heikkene kotoutumissuunnitelman keston lyhentyessä.

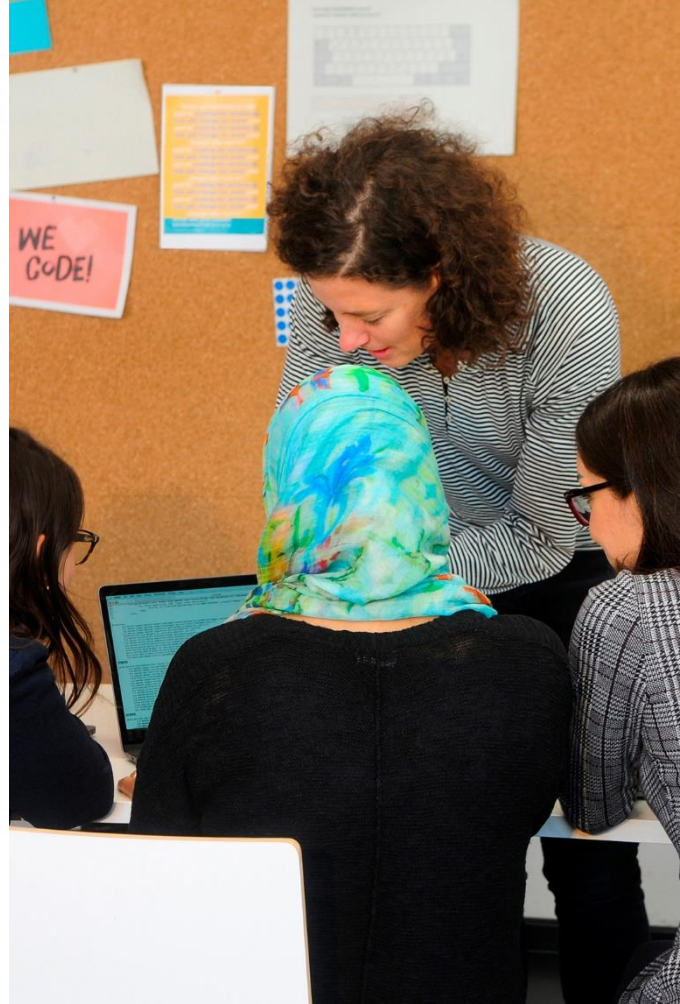
Kuntaan ohjaaminen

- Kansainvälistä suojelua saavien vastaanoton järjestelyistä osa käynnistyy jo ennen henkilöiden kuntaan muutttoa.
- Kunta päättää jatkossakin pakolaisten vastaanotosta ja tekee siitä sopimuksen ELY-keskuksen kanssa.
- Kunta ja ELY-keskus sopivat myös yksittäisen henkilön ohjaamisesta kuntapaikalle.
 - Kuntapaikoille ohjataan kiintiöpakolaiset ja haavoittuvassa asemassa olevat.
 - Kunnan tulee kuulla hyvinvointialuetta ennen kuntaan ohjaamista, jos henkilöllä on ilmeisiä sote-tarpeita.
 - Ilman huoltajaa tulleiden alaikäisten osalta sovitaan kunnan, hyvinvointialueen ja ELY-keskuksen välillä kuntaan ohjaamisesta.

Pakolaisten vastaanotto

- Kunta varaa asunnon kuntaan ohjatulle, ellei henkilön palvelutarve edellytä tuettua asumista
- Kunta vastaa osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnista ja kotoutumissuunnitelmasta, voidaan tehdä myös monialaisesti hyvinvointialueen kanssa.
- Hyvinvointialue vastaa sote-palveluista, mm. alkuvaiheen terveystarkastus.
- Vastaanoton järjestelyissä keskeistä tehokas yhteistyö kunnan ja hyvinvointialueen välillä

Ohjaus ja neuvonta on usean viranomaisen vastuulla

- Kullakin viranomaisella ohjaus ja neuvonta omaan toimivaltaansa kuuluvista asioista
 - Kunta: kotoutumislain mukainen ja muu kunnan ohjaus ja neuvonta
 - Hyvinvointialue: sote-lainsäädännön mukainen ohjaus ja neuvonta, ml. ehkäisevä ja täydentävä toimeentulotuki
 - Työvoimaviranomainen: työvoimapalvelut
 - Muut esim. KELAn etuudet, Migri oleskeluluvat
- Viranomaisilla on velvollisuus ohjata henkilö tarvittaessa muiden viranomaisten palveluihin.
- Yhteistyö tärkeää, riittävä resursointi ja päällekkäisen työn välttäminen

Ilman huoltajaa maassa asuvat lapset ja nuoret

- Perheryhmäkotitoiminnasta säädetään sosiaalihuoltolaissa (vastuu hyvinvointialueella).
- Tuki 25-ikävuoteen asti sekä hyvinvointialueen että kunnan yleisen palvelujärjestelmän mukaisissa palveluissa.
 - Huom. Hallitusohjelmakirjaus ikärajan laskemisesta (tästä tarkemmin myöhemmin)
- Säädetään poikkeus, että kansalaisuuden saanut alaikäinen ilman huoltajaa tullut on oikeutettu kotoutumislain mukaisiin palveluihin. Korvaukset 25-ikävuoteen asti.
- Säädetään edustajarekisteristä sekä kehitetään edustajajärjestelmän ohjausta ja valvontaa

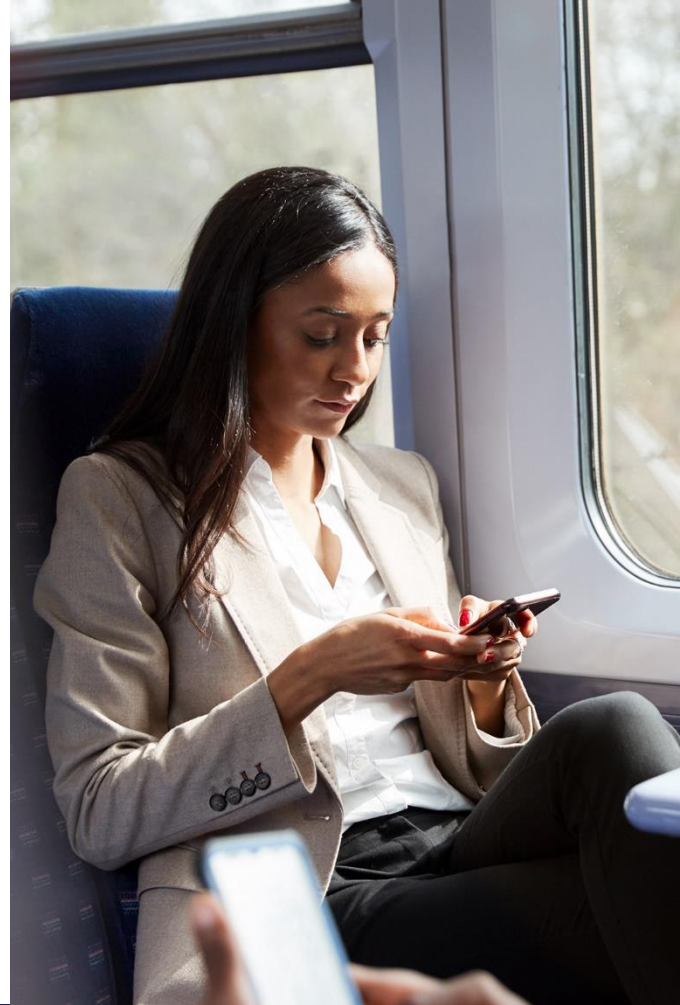
Tiedolla johtaminen

- Lakiuudistus vahvistaa kotoutumiseen liittyvää tietopohjaa ja sen seuranta, jotta kotoutumisen edistäminen pohjautuu oikeaan tilannekuvaan.
- Suunnittelu, kehittäminen ja seuranta seuraavilla tahoilla: valtio (TEM, KEHA), alueellinen taso (ELY, hyvinvointialue) ja paikallistaso (kunta)
- ELYllä ja KEHAlla tehtäviä tukea ja neuvoa mm. kuntia
- Uusi valtakunnallinen asiakastietojärjestelmä
 - Tietojärjestelmien käyttöönotossa siirtymäaika, viimeistään otettava käyttöön vuonna 2027

Virkavastuukysymykset

- Osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin ja kotoutumissuunnitelman laadintaan liittyy julkisen vallan käyttöä ja kyseessä on viranomaistehtävä, jossa pitää olla virkavastuullinen viranhaltija.
- Kunta voi ulkoistaa seuraavia julkisia hallintotehtäviä palveluntuottajille: ohjausta ja neuvontaa, osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointiin sisältyviä asiantuntija-arviointeja, monikielisen yhteiskuntaorientaation ja kotoutumiskoulutuksen toteuttamista koskevia tehtäviä
- Rikosoikeudellinen virkavastuu kunnan viranhaltijalla ja työntekijällä sekä palveluntuottajalla

Hyvät väestösuhteet ja järjestöjen työ tukevat osallisuutta

- Järjestöjen, yhdistysten ja yhteisöjen toiminta edistää kotoutumista ja voi olla osa kunnan kotoutumishjelmaa
 - Paikalliset maahanmuuttaja-, kansalais-, työntekijä- ja työnantajajärjestöt, yhdistykset sekä uskonnolliset yhteisöt voivat tarvittavassa laajuudessa osallistua kotoutumishjelman järjestämiseen ja seurantaan.
 - Kunnan on huomioitava kotoutumisen edistämisen suunnittelussaan yhteistyömahdollisuudet elinkeinoelämän toimijoiden sekä järjestöjen, yhdistysten ja yhteisöjen kanssa.
 - Tuettavaan omaehtoiseen opiskeluun voi opintojen lisäksi sisällyä kansalaisjärjestö- taikka muuta vapaaehtoistoimintaa
- Järjestöt, yhdistykset ja yhteisöt voivat kuulua paikallistason maahanmuuton ja kotoutumisen edistämisen yhteistyöryhmään
- Hyvien väestösuhteiden edistäminen on useiden eri viranomaisten tehtävä niin valtakunnallisella, alueellisella kuin paikallisellakin tasolla.

Kotoutumisen edistämisen rahoitus yleisesti

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Miten kunnan ja hyvinvointialueen rahoitus muodostuu?

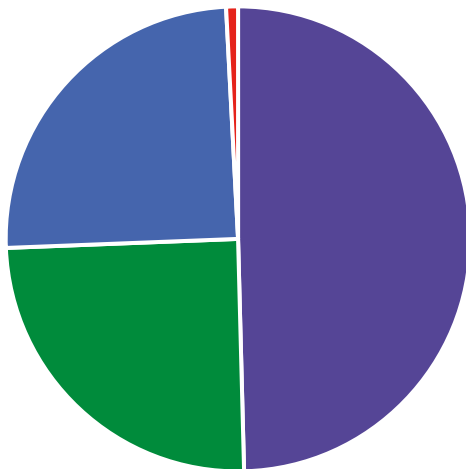

- Kuntien rahoitus muodostuu useista lähteistä:
 - Kuntien tuloista suunnilleen puolet on erilaisia verotuloja: kunnallisveroa, yhteisöveroa ja kiinteistöveroa.
 - Valtionosuudet muodostavat myös merkittävän osan kuntien tuloista
 - Kunnan peruspalvelujen valtionosuus on yleiskatteellista ja laskennallista, ja se perustuu kunnan asukkaiden palvelutarpeeseen ja olosuhdetekijöihin. Valtionosuudet muodostuvat valtionosuusperusteista, laskennallisista kustannuksista ja lisäosista.
 - Vieraskielisyyden perusteella määräytyvät kunnan laskennalliset kustannukset lasketaan kertomalla vieraskielisyyden perushinta kunnan vieraskielisten määrällä.
 - Lisäksi valtionosuuksia maksetaan esi- ja perusopetuksen kotikuntakorvauksina sekä opetustoimen rahoituslain mukaisena rahoituksena. Kunnat voivat myös hakea valtionavustusta vieraskielisten oppilaiden ja opiskelijoiden suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus - oppimäärän mukaiseen opetukseen sekä oman äidinkielen opetukseen.
 - Lisäksi erilaiset toimintatulot, kuten myyntitulot ja maksut, muodostavat osan kuntien ja kuntayhtymien tuloista.
- Hyvinvointialueiden rahoitus perustuu suurelta osin valtion rahoitukseen sekä osin asiakas- ja käyttömaksuihin.
 - Valtion rahoitus on laskennallista ja yleiskatteellista. Rahoitus jaetaan kullekin hyvinvointialueelle sen asukkaiden laskennallisten sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävien palvelutarvetta ja olosuhdetekijöitä kuvaavien tekijöiden perusteella. Osa hyvinvointialueiden rahoituksesta määräytyy asukasmäärän mukaisesti sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kriteerin perusteella. Yleiskatteisesta rahoituksesta kohdennetaan suurin osa, noin 80 prosenttia sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeen kautta. Muita kohdennusperusteita ovat muun muassa asukasluvu, asukastiheys, vieraskielisyys ja kaksikielisyys.
- Työnhakijana olevien maahanmuuttajien palvelut rahoitetaan osana julkisia työvoimapalveluita, jotka ovat työ- ja elinkeinotoimiston ja työllisyyden kuntakokeiluun osallistuvan kunnan vastuulla.

Miten kunnan ja hyvinvointialueen rahoitus muodostuu?

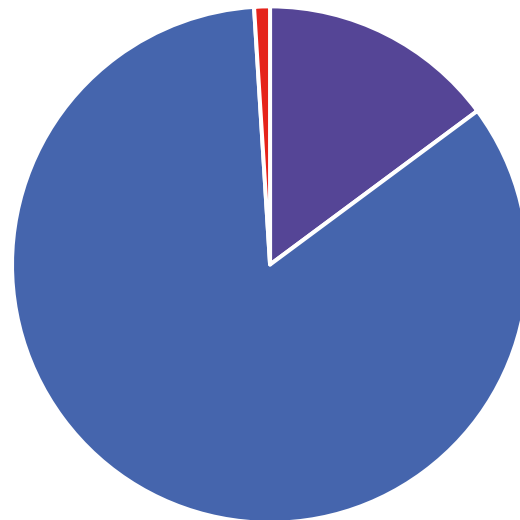

Kunnan tulot

- verotulot
- toimintatulot
- valtionosuudet
- kotoutumislain mukaiset korvaukset

Hyvinvointialueen tulot

- asiakas- ja käyttömaksut
- valtionrahoitus
- kotoutumislain mukaiset korvaukset

Huom. Kaaviot ovat suuntaa antavia

Kotoutumislain mukaiset korvaukset nykyisin

- Laskennallinen korvaus kansainvälistä suojelua saavista ja heidän perheenjäsenistään sekä niistä tilapäistä suojelua saavista, joilla on kotikunta (kunnalle ja hyvinvointialueelle 3 tai 4 vuoden ajan)
- Laskennallinen korvaus alkukartoituksesta (700 e)
- Todellisten kustannusten mukaan haettavat korvaukset:
 - Korvaus toimeentulotuesta
 - Korvaus paluumuuttoavustuksesta
 - Korvaus tulkitsemisen järjestämisestä
 - Korvaus erityiskustannuksista (1. ilman huoltajaa olevan alaikäisen palvelut, 2. sote, 3. muut)
 - Entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin olevista henkilöistä aiheutuvien kustannusten korvaaminen
 - Sodissa vapaaehtoisina palvelleista henkilöistä aiheutuvien kustannusten korvaaminen
 - Ihmiskaupan uhrille annetuista palveluista ja tukitoimista aiheutuvien kustannusten korvaaminen

Kotoutumisen edistämisen rahoitus 2025

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Tulkittamisen kustannukset

- Kokonaisuudistuksessa tulkkaus­kustannukset jyvitet­täisiin osaksi laskennallista korvausta hallinnollisen työn vähentämiseksi
 - Huom. Hallitusohjelmakirjauksia tulkkaus­kustannusten alentamisesta (tästä tarkemmin myöhemmin)
- Tulkittamisesta aiheutuneet kustannukset jaettaisiin eri suhteessa kuin laskennallinen korvaus, sillä tulkittamisen kustannuksista on arvioitu kohdistuvan 60 %:ia sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Jakosuhdetta seurataan 2023 aikana.
- Koska kunta vastaisi osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnista ja kotoutumissuunnitelman laatimisesta, kunta varaisi tarvittaessa tulkin myös monialaiseen arviointiin ja kotoutumissuunnitelman laatimiseen

Muut rahoitusjärjestelmän muutokset

- Laskennallinen korvaus
 - Kunnan laskennallinen korvaus kattaisi kv. suojelua saavien osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin, kotoutumissuunnitelman, ohjauksen ja neuvonnan, monikielisen yhteiskuntaorientaation, kotoutumiskoulutuksen, tulkitsemisen ja muun toiminnan
 - Hyvinvointialueen laskennallinen korvaus sisältäisi sote-palveluiden lisäksi monialaisen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin ja kotoutumissuunnitelman sekä tulkitsemisen
 - Laskennalliseen korvaukseen kolmas maksukategoria, 18 vuotta täyttäneet
 - Huom. Hallitusohjelmakirjaus laskennallisen korvauksen korvauksajan lyhentämisestä (tästä tarkemmin myöhemmin)
- Kunnan peruspalveluiden valtionosuudet
 - Kunnalle myönnettäisiin valtionosuuksia ohjaukseen ja neuvontaan, monialaiseen yhteistyöhön työllistymisen edistämiseksi (osaamiskeskustyyppinen toiminta), osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin ja kotoutumissuunnitelman laatimiseen muulle kuin kv. suojelua saavalle tai työnhakijalle sekä monikieliseen yhteiskuntaorientaatioon muun kuin kv. suojelua saavan osalta
 - Huom. Hallitusohjelmakirjaus maahanmuuttajaäitien kotoutumisen edistämisestä (tästä tarkemmin myöhemmin)
- Ilman huoltajaa maassa olevien lasten ja nuorten aseman parantamiseen lisärahoitusta hyvinvointialueille

Lakiuudistusten toimeenpano

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Uuden kotoutumislain toimeenpano

- Kotoutumislain kokonaisuudistuksen toimeenpanoa valmistellaan osana työvoimapalvelu-uudistuksen tuki- ja ohjausrakennetta ja toimeenpano-ohjelmaa.
- Lisäksi toimeenpanon kokonaisuutta ohjaamaan asetettu KOTO24-ohjausryhmä toimikaudelle 5/2023-5/2025
- Toimeenpano käynnistetty jo mm. kielitaidon päättötestin, koto-Digin ja yhteiskuntaorientaation osalta. Johdantojakson pilotoinnit käynnissä.
- Asetusvalmistelu 2023-2024
- Toimeenpanoa tukeva ohjeistus, materiaalit, viestintä ja tilaisuudet

Tulevat kotoutumislain muutokset

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Kotoutumislakia koskevat HE:t 2023-2024 1/2

”87 e §-HE”

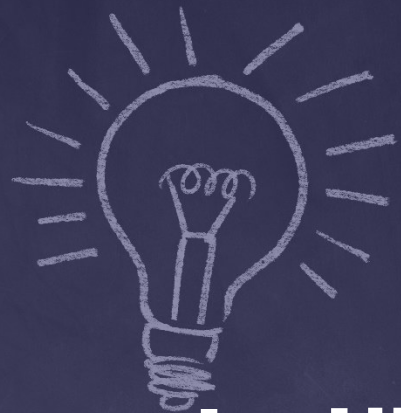
- Kyseessä on kunnan 2021 vuoden sote-erityiskustannuskorvausten hakemista varten hyvinvointialueelta tarvitsemien tietojen tiedonsaantioikeuksia koskeva laajennus
- Kyseessä on yhden pykälän muuttamista koskeva tekninen HE.
- Aikataulu:
 - HE on ollut lausuntokierroksella keväällä 2023.
 - Eduskunta on hyväksynyt esityksen syyskuussa 2023. Lain vahvistaminen syyskuu 2023.
 - Lakimuutoksen voimaantulo 3.10.2023, sillä tiedonsiirtotarve koskee loppuvuotta 2023.

Kotoutumislakia koskevat HE:t 2023-2024 2/2

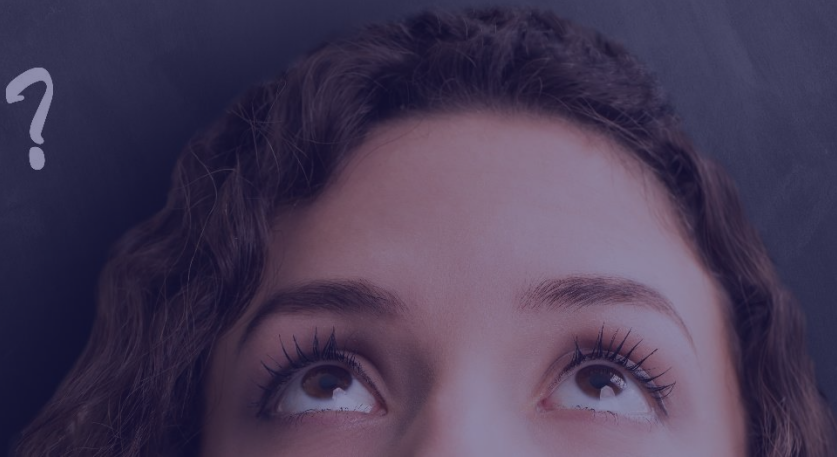

”Kokonaisuudistuksen jatkopala-HE”

- Hallitusohjelmakirjauksista mukana ovat
 - 1) laskennallisen korvauksen korvausajan lyhentäminen,
 - 2) tulkkaukustannusten alentaminen,
 - 3) aikuistumisen tuen ikärajan laskeminen,
 - 4) maahanmuuttajaätien aseman parantaminen,
 - 5) kunnan uusien tehtävien (ml. kaupassa käynti) vähentäminen,
 - 6) maahanmuuttajien oman vastuun kasvattaminen
- Sisältää kotoutumislain kokonaisuudistuksen ja työvoimapalvelu-uudistuksen yhteensovittamisen teknisiä korjauksia.
- Aikataulu: HE lausunnoilla 19.9.-23.10.2023, eduskunnalle alkuvuodesta 2024, voimaan osittain 1.7.2024 sekä pääosin 1.1.2025

Kysymyksiä?

Kiitos!

Mira.sinkkonen@gov.fi

Nea.brandt@gov.fi

Paula.karjalainen@gov.fi